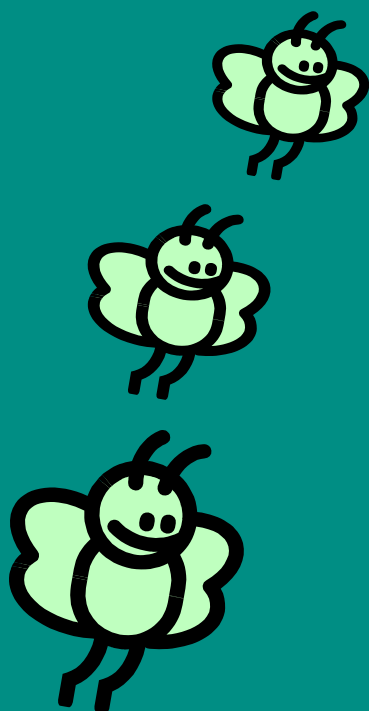

FRA BARNEHAGE TIL SKOLE

Handlingsplan for hva barnehagebarn i Askøy skal ha med seg av grunnleggende kompetanse for best mulig å tilegne seg kunnskap, ferdigheter og holdninger når de starter på 1. trinn

Barnehage og skole samarbeider om en god overgang og skolestart. Barnehagen forbereder barnet til skolestart, og skolen er klar til å ta imot 6 åringen.

INNHOOLD

DEL 1. GRUNNLAG FOR PLANEN	side 3
DEL 2. INNFØRING	side 3
Generelt	side 3
Rammeplan for barnehager	side 4
Kunnskapsløftet	side 4
Livslang læring	side 5
Lekens betydning i barnehagen	side 5
Samarbeid barnehage/skole	side 6
DEL 3. SKOLE	side 7
Hva møter barn på 1. trinn	side 7
Hva skal barn lære på 1. trinn	side 7
Innhold på første trinn	side 8
Hvilke basisferdigheter bør barna ha med seg fra barnehagen for å klare seg best mulig	side 10
SFO	side 11
DEL 4. BARNEHAGE	side 13
Barnehage	side 13
Erfaringer barn bør få i barnehagen	side 14
DEL 5. LESE- OG SKRIVEGLEDE FRA BARNEHAGE TIL SKOLE	side 22
Mål "Lese- og skriveglede"	side 23
Valgte fokusområder forut for lese- og skriveopplæringen	side 23
Forebygging/Kartlegging	side 24
DEL 6. AVSLUTNING	side 24
VEDLEGG	
Rutine overgang barnehage-skole	
"Lese og Skriveglede" - Metodisk opplegg	

1

GRUNNLAG FOR PLANEN

Lov om barnehager

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver med temahefter

Læreplanverket for Kunnskapsløftet

Barnehagen skal legge grunnlag for livslang læring og aktiv deltagelse i et demokratisk samfunn.

Demokrati betyr ikke alltid at jeg har rett og får det som jeg vil.

2

INNFØRING

Generelt

Barnehagene ble i 2005 flyttet fra Barne- og familiedepartementet til Kunnskapsdepartementet. Det har medført at barnehagene er tatt med i begrepet livslang læring.

Denne planen skal være et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og lærere i småskolen. Planen skal ha fokus på kunnskaper, ferdigheter og holdninger fra barnehagestart til og med 1. trinn. Den enkelte barnehage og skole må tilpasse planen til lokale forhold. Vi har valgt ut noen områder i kap. 5 som skal vektlegges spesielt og følges opp, der det er laget forslag til et metodisk opplegg. Ellers er dette en generell plan som ikke går inn på særskilt tilrettelegging for grupper eller enkeltbarn, og kan brukes som et utgangspunkt for å utarbeide særskilte planer for disse.

Rutinen for overgang barnehage og skole følger med i planen som et vedlegg, og metodeheftet "Lese og skrivelyst"

Rammeplan for barnehager

Rammeplan for barnehagen er en prosessorientert plan hvor det legges vekt på at barn skal gis mulighet til erfaringer, opplevelser og medbestemmelse. Dette i motsetning til Kunnskapsløftet som er en resultatorientert plan.

Barnehagepersonalet må støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær, og være lydhøre for barns undring og kunnskapssøking.

Leken har en fremtredende plass i barns hverdag i barnehagen. Barn lærer og utvikler seg gjennom leken. Barnehagen skal legge til rette for variert lek og innholdet bør inspirere til fantasi og livsutfoldelse. Læring er en aktiv prosess som foregår hele livet.

Rammeplanen sier at barnehagen ikke skal lære/undervise barna, men at barnehagen skal tilrettelegge for undring, opplevelser m.m. Læringskravene i Rammeplanen retter seg mot personalet i barnehagene som skal gi barna muligheter for undring, opplevelser og erfaringer. Det er viktig å tenke progresjon i læring og utvikling. Barnet skal vokse med barnehagen og ikke ut av den.

Rammeplanen legger stor vekt på barns medvirkning og medbestemmelse. Barn i barnehagen oppfordres til å gi uttrykk for sine meninger. De får også mulighet til aktiv deltagelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets modenhet og alder.

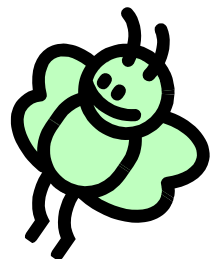
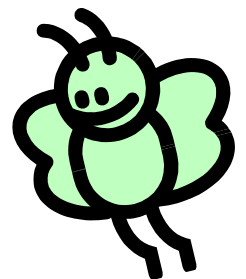
Kunnskapsløftet

Læreplanverket har en generell del hvor det legges vekt på utvikling av de sju mennesketyper:

- det meningsøkende mennesket
- det skapende mennesket
- det arbeidende mennesket
- det allmenndannede mennesket
- det samarbeidende mennesket
- det miljøbevisste mennesket
- det integrerte mennesket

Den generelle delen angir overordnede mål for opplæringen.

Læreplaner for fag har mål for opplæringen etter 2. trinn. I læreplanverket for Kunnskapsløftet heter det at leseopplæringen foregår gjennom hele det 13-årige løpet. Arbeidet på 1. trinn styres mer av konkrete læringsmål enn tidligere, da 1. trinn var tenkt å være en mer gradvis overgang mellom barnehage og skole.

Livslang læring

Grunnlaget for livslang læring legges tidlig i barneårene, og de fleste barn vil ha barnehageerfaring før de begynner på skolen. Barnehagens betydning som pedagogisk institusjon er derfor større enn noen gang.

Små barn er kompetente, de handler, observerer, tenker og erfarer.

Rammeplanen 2.3 Læring:

«Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, vitebegjær og lærelyst og bidra til et godt grunnlag for livslang læring. Begrepet livslang læring viser til at læring skjer på ulike arenaer gjennom hele livet. Læring foregår i det daglige samspillet med andre mennesker og med miljøet, og er nært sammenvevd med lek, oppdragelse og omsorg. Barn kan lære gjennom alt de opplever og erfarer på alle områder. Barns undring må møtes på en utfordrende og utforskende måte slik at dette danner grunnlaget for et aktivt og utviklende læringsmiljø i barnehagen. Barns egne interesser og spørsmål bør danne grunnlaget for læringsprosesser og temaer i barnehagen. Hvordan personalet møter barns uttrykk gjennom kropp, språk, følelser og sosiale relasjoner har betydning for deres læring. Vennskap og tilrettelegging for gode relasjoner i barnehagen er forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring.»

Lekens betydning i barnehagen

I den norske barnehagetradisjonen er det satt av mye tid til lek. Lek er en samværs måte og en væremåte for barna. Å ha evne til å leke med andre blir en forutsetning for å mestre det sosiale samspillet i barnehagen.¹

Rammeplan for barnehager krever også at leken skal ha en fremtredende plass i barnas liv.

Barna skaffer seg førstehåndserfaring og bruker hele kroppen i lekeprosessene. Gjennom lek utforsker barna sine uttrykksformer, sine omgivelser og de menneskelige relasjonene. Lekens inntrykk og dynamikk gir barna erfaringer for livet. Leken er en viktig læringsarena for barna.² For barna har leken en verdi i seg selv. Barn leker ikke for å øve seg på bestemte ferdigheter, men fordi leken gir dem glede, trygghet, spenning, motivasjon og mestring. Lekens egenverdi ivaretas i samspill med hvordan de voksne tilrettelegger for lek, slik at barna har mange muligheter til glede, utforsking og læring i leken.

De voksnes betydning for lekens og læringens vilkår er helt sentral. Personalet i barnehage og skole må være bevisste på hvilke muligheter og ansvar de har for å påvirke barnas leke- og læringsmiljøer. Det er mange faktorer som påvirker dette: Organisering av det fysiske miljøet, struktur av dagen, sammensetning av grupper og barn, valg av temaer, prosjekter, materialer og aktiviteter. Sammen med den voksnes evne til dialog, observasjons- og refleksjonsevne utvikles barnas totale leke- og læringsmiljø.

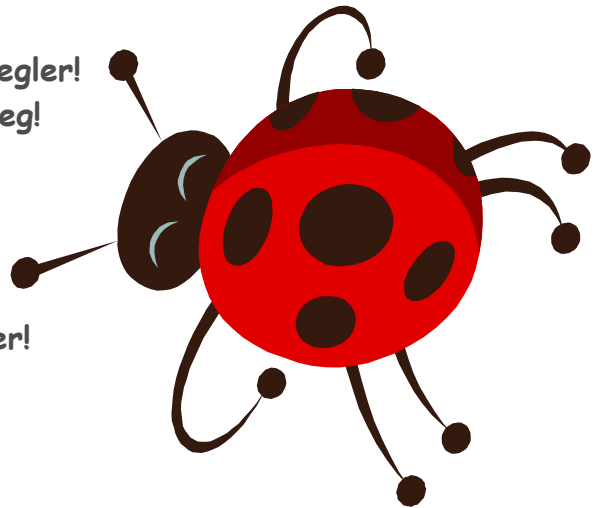
Det er viktig at barnehagens særegenhet som er basert på lek, omsorg og læring videreføres inn i skolen.

¹ »Du og jeg og vi to. Teoriboka» Kari Lamer, Gyldendal 1997

² »Å lære er nesten som å leke» av Eva Johansson og Ingrid Pramling Samuelsson, Fagbokforlaget

Lek med meg, fortell for meg, lær meg rim og regler!
Lær meg sanger, lær meg eventyr, snakk med meg!
La meg få mime og dramatisere!
Lytt til hva jeg forteller!
Lær meg hva skjønnhet og trygghet er!
Vis meg hva kjærlighet er!
Før du vet av det kan jeg være et barn som leser!

Anne Lise Gjerdrum

Samarbeid barnehage/skole

I Kunnskapsløftet står det ikke noe konkret om overgang barnehage/skole.

I Rammepplanens pkt. 5.1 Grunnskolen står det:

«Barnehagen skal, i samarbeid med skole legge til rette for barns overgang fra barnehage til første trinn og eventuelt skolefritidsordning. Dette skal skje i nært samarbeid med barnets hjem. Planer for overgang fra barnehage til skole må være nedfelt i barnehagens årsplan.

Barnehage og skole er begge institusjoner for omsorg, oppdragelse, lek og læring. Barna vil møte både likhetstrekk og ulikheter mellom institusjonene. Barnehage og skole bør gi hverandre gjensidig informasjon om sine respektive virksomheter. Barnehagen og skolen har et felles ansvar for at barn kan møte ulikhetene med nysgjerrighet og tillit til egne forutsetninger. Det må legges til rette for at barn kan ta avskjed med barnehagen på en god måte, glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehage og skole.»

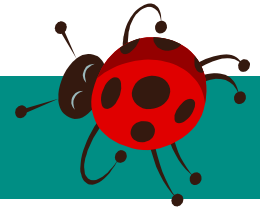
I forhold til barn med minoritetsbakgrunn er det viktig at barnehagen informerer skolen om hva slags tilbud og opplegg de har hatt i forhold til enkeltbarn, og hvordan barnehagen har arbeidet med språk og kultur.

Barnehage og skole er ulike læringsarenaer, men barn bør få oppleve at det er en kontinuitet i læringsløpet. Fagområdene i rammeplanen er i stor grad de samme som barna senere vil møte i skolen. Barnehagen og skolen har det til felles at de er sentrale institusjoner i barns liv.

Askøy kommune har utarbeidet rutinebeskrivelse for overgangen barnehage skole. Denne blir å finne som vedlegg til denne planen.

Felles opplevelser mellom barnehage og skole er med på å trygge overgangen for barna. Barnehage- og skolestrukturen er ulik i kommunen. Hvordan rutinene for samarbeid barnehage og skole fungerer, må derfor tilrettelegges lokalt. Men det poengteres her at det skal være et samarbeid mellom barnehage og skole som forplikter begge institusjoner.

Læreplanen har tydelige mål for hva elevene skal mestre på ulike trinn. Kompetansemålene legges etter 2., 4. og 7.trinn. Målene for 1. trinn må sees i sammenheng med 2. trinn, slik at det arbeidet vi gjør det første skoleåret er ett trinn på veien mot disse målene. Rammebetingelsene, så som gruppestørrelse, personalressurser, elevenes/gruppas egenart, lokale forhold, samt nærmiljø, vil prege innholdet og vil gi rom for variasjon fra skole til skole. Felles for alle er at kunnskapsløftets mål for de to første årene skal ligge til grunn når planer, innhold og arbeidsmetoder bestemmes, slik at målene nås i løpet av 2. skoleår.

Kunnskapsløftet legger sterkere føring på læring fra første skoledag enn L97. Arbeidsmetodene må selvsagt ta hensyn til aldersgruppas egenart og behov. Planen vektlegger tilpasset opplæring mye sterkere enn tidligere. Læreplanen i fagene forutsetter at det konkrete innholdet i opplæringen, hvordan opplæringen skal organiseres og hvilke arbeidsmåter som skal brukes i opplæringen bestemmes på lokalt nivå. For grunnskolen vil det i tillegg være en oppgave å fordele innhold mellom årstrinn. Mange av kompetansemålene er av en slik art at arbeidet begynner på 1. trinn og jobbes videre med på 2. trinn.

Hva møter barn på 1. trinn

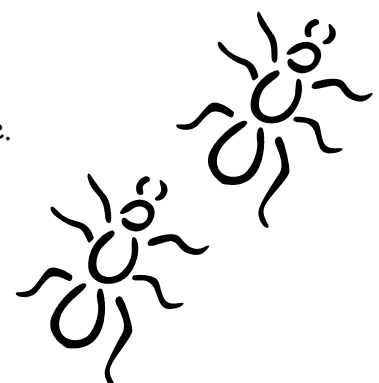
Nye rammer; mer struktur på dagene, fastere timeplan
Større miljø
Du er minst
Mindre hjelp til det praktiske
Større krav til sjølstendighet
Foreldre får mindre innvirkning i barnets hverdag enn tidligere
Mindre tid til valgfrie aktiviteter

Hva skal barn lære på 1. trinn

Kunnskapsløftet presenterer de 5 grunnleggende ferdighetene for videre læring:

- Å kunne uttrykke seg muntlig
- Å kunne lese
- Å kunne regne
- Å kunne uttrykke seg skriftlig
- Å kunne bruke digitale verktøy

Disse ferdighetene er innarbeidet i læreplanene for alle fagene.

Innholdet på 1. trinn:

Norsk:

Muntlig:

- Leke og improvisere med rim, rytme, språklyder og ord
- Sette ord på følelser, meninger og opplevelser
- Lytte og gi respons

Skriftlige tekster:

- Bruke bokstaver og eksperimentere med utgangspunkt i eget navn
- Leke med bokstavsammensetninger og etter hvert menings bærende ord i egen håndskrift og på tastatur
- Øve seg i å finne bøker på biblioteket

Sammensatte tekster:

- Arbeide kreativt med tegning i forbindelse med lesing
- Uttrykke egne opplevelser gjennom tegning og etter hvert skriftlig språk

Språk og kultur:

- Snakke om innhold og form i sanger, regler og dikt

Matematikk:

Tall:

- Telle og bygge opp/gjenkjenne mengder til 10
- Øve på å doble og halvere

Geometri:

- Gjenkjenne og beskrive grunnformene, gjenkjenne begrep som hjørne, kant, stor og liten

Måling:

- Sammenligne størrelser, lengde og areal
- Lære navn på dager, måneder og enkle klokkeslett
- Begynnende kjennskap til norske mynter og øve på kjøp og salg i praktiske øvelser

Statistikk:

- Samle og sortere
- Tellestreker

Naturfag:

Forskerspiren:

- Stille spørsmål, samtale og filosofere rundt naturopplevelse og menneskets plass i naturen
- Bruke sansene
- Beskrive egne observasjoner fra forsøk og fra naturen

Mangfoldet i naturen:

- Gjenkjenne og beskrive noen plante- og dyrearter og sortere dem
- Beskrive noen viktige kjennetegn ved de fire årstidene ved å observere naturen
- Delta i ulike aktiviteter ute i naturen
- Fortelle om det som observeres

Kropp og helse:

- Sette navn på og lære om funksjon til noen ytre og indre deler av menneskekroppen
- Bruke sansene bevisst ved aktiviteter ute og inne

Kunst og håndverk:

Visuell kommunikasjon:

- Uttrykke egne opplevelser gjennom tegning
- Blande og bruke primærfarger i eget skapende arbeid
- Eksperimentere med form, farge og rytme i border

Design:

- Lage enkle former ved å rive, klippe og lime, tvinne og flette
- Jobbe med plastiske materialer
- Bygge med enkle geometriske grunnformer
- Gjenkjenne og beskrive enkle bruksgjenstander

Kunst:

- Bruke eventyrillustrasjoner som utgangspunkt for samtale og eget skapende arbeid

Arkitektur:

- Lage enkle modeller av hus i naturmaterialer

Engelsk:

Kommunikasjon:

- Bruke de mest grunnleggende engelske språklydene og språk rytmene i rim , regler, sanger og leker
- Hilse og stille spørsmål
- Svare på enkle spørsmål
- Telle
- Forstå enkle instruksjoner

- Lære å gjenkjenne enkle ord og uttrykk
- Legge til rette for at elevene kan bli kjent med enkle ordbilder og tall

RLE:

Kristendom: (felles mål fram til 4.trinn)

- Utvalgte tekster fra gamle og nye testamentet
- Noen apostel- og helgenfortellinger
- Samtale om kristendom og religiøs praksis

Andre religioner og livssyn:

- Andre religioners feiring av høytider (tilpasset den aktuelle elevgruppa)

Livssyn:

- Lytte og samtale om aktuelle situasjoner, tekster og kunstuttrykk

Filosofi og etikk:

- Uttrykke tanker om livet; eks.: tap og sorg, godt og vondt, og gi respons på andres tanker

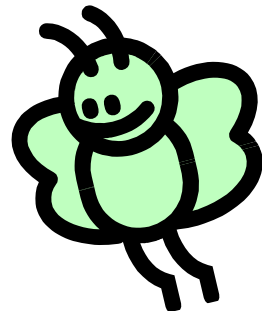
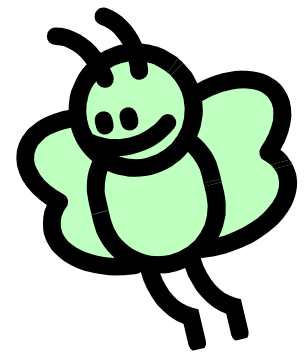
Musikk:

Musisere:

- Bruke stemmen variert i ulike styrkegrader og tonehøyder
- Delta i leker med et variert repertoar av sanger, rim, sangleker og danser
- Gjenkjenne lyden av og kjenne navn på noen instrumenter
- Lytte til og fortelle om lyder i dagliglivet

Hvilke basisferdigheter bør barna ha med seg fra barnehagen for å klare seg best mulig

- **Omsorg, lek og læring;** - vente på tur, - dele med andre, - være stille og lytte mens andre snakker, -. Lære å følge regler i spill og lek, - ta nødvendige hensyn, - eks.: tåle å sitte inntil andre uten knuffing, - følge gjeldende høflighetsregler.
- **Praktiske ferdigheter;** Kle på seg- selvstendighet og trening i å holde orden på egne saker, og ta vare på sine egne ting - klippe med saks, holde blyant, øvelse i å bruke lim, male, rydde ting på plass etter seg, gjøre seg ferdig med påbegynte oppgaver/aktiviteter - øve på friminutt. Behandle bøker og utstyr på en ordentlig måte. Selvstendighet i toalettsituasjon, renslighet.

- **Kommunikasjon, språk og tekst;** øvelse i å bli lest for og samtale om dette, lytte til og lære seg rim og regler, - øvelse i å snakke når andre lytter, svare på konkrete spørsmål og fortelle om egne opplevelser, - lytte når andre snakker, Gjenkjenne eget navn i skrift og egen forbokstav (versaler), - ta imot og utføre en beskjed, øve seg i å ta imot og utføre beskjeder med flere «ledd».
- **Antall, rom og form;** - Kunne rekketelle til 10, - ha relativt klare begreper om tallmengder opp til 3-5, - kjenne til og ha erfaring med grunnleggende begreper som omhandler form og størrelse, tid (eks.: før - etter o.s.v.), stedsangivelse, plassering, egenskaper (myk - hard, m.v.). Begreper knyttet til familie, nærmiljø og eget liv.
- **Kropp, bevegelse, helse;** Øvelse i å gå på turer, finmotoriske aktiviteter, pinsettgrep, øve blyantgrep, øve allsidige bevegelses mønster, utholdenhet, spenst og balanse, koordinasjon. «Lær med kroppen, det sitter i hodet!»
- **Sosiale ferdigheter;** Hensiktsmessig stemmebruk (innestemme - utestemme), Godta å være en i ei gruppe; dele, vente på tur, godta andres ønsker, valg og meninger.
- **Kultur og kreativitet;** Øvelse i å jobbe med ulike kunstneriske uttrykk, både fritt og etter modell/instruksjon.

Lek og samspill med andre er grunnleggende og viktig for barn. Slik vil de lære og tørre å gjøre nye erfaringer og eksperimentere. Det er viktig med allsidige erfaringer som underbygger og inspirerer barnas nysgjerrighet. Uten trygghet og sosial tilhørighet vil læringen hemmes.

SFO

SFO'ene i kommunen representerer store variasjoner med tanke på størrelse, lokaliteter, tilbud, aktiviteter og organisering. Denne handlingsplanen inneholder elementer som skal være uavhengig av disse variasjonene.

Foreldre bør oppfordres til å snakke positivt om skolen og SFO. Oppstarten og alle inntrykkene et barn sitter med, er grunnleggende for hvordan forholdet til skolen/SFO blir videre. Misnøye må tas opp med lærere og/eller SFO-personalet, og ikke med barna.

SFO er et omsorgs- og fritidstilbud, og en god læringsarena.

Hva møter barn i SFO som kan være annerledes fra barnehagen

- nye rammer
- færre voksne
- fra størst i barnehagen til minst på skolen/SFO
- større krav til selvstendighet
- mindre hjelp til det praktiske
- flere valgfrie aktiviteter og tilbud
- større frihet
- progresjon i forhold til aktiviteter og tilbud

Hva skal barn lære i SFO

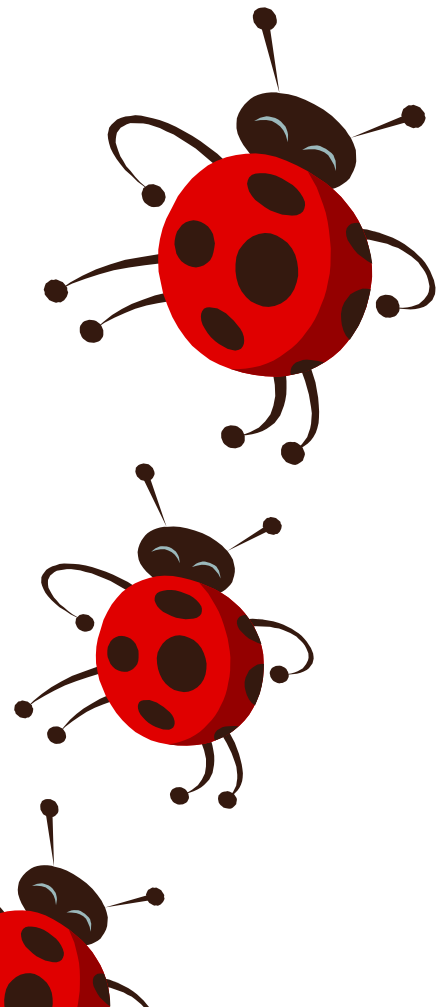
- samarbeid og samhandling gjennom lek, aktivitet og samvær med andre barn og voksne
- sosiale ferdigheter
- ta selvstendige valg og få økt erfaring i at valgene får konsekvenser

Innholdet i SFO

- tilvenningsperiode/bli kjent med ute- og inneområdet, voksne og barn
- frilek ute og inne
- måltider
- sosial læring som for eksempel bordskikk, høflighet, respektere ulikheter og ulike behov
- opplevelser gjennom turer og besøk
- kulturaktiviteter
- valgmuligheter
- allsidig aktivitet
- regler og rutiner

Hvilke basisferdigheter bør barna ha med seg fra barnehagen

- vente på tur
- dele med andre
- hensiktsmessig stemmebruk
- selvstendighet i forhold til toalettbesøk
- kle på og av seg selv
- smøre sin egen mat
- rydde opp etter seg
- passe på sine egne klær og ting

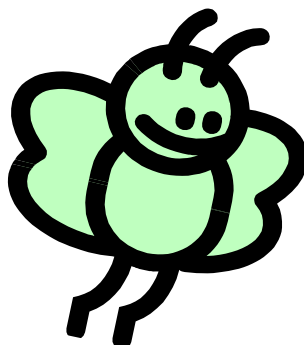
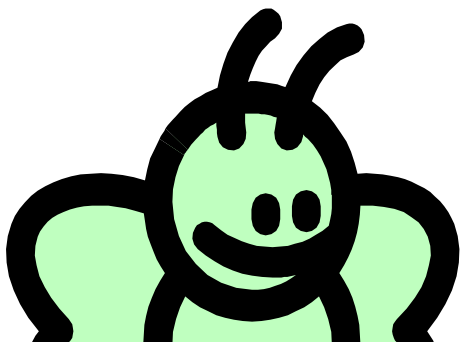
Barnehage

Barnehage er ikke skole, og bør ikke bevege seg inn på skolens «område». Det er viktig å ta vare på barnehagens egne særtrekk.

Barnehagen som pedagogisk virksomhet har sin egenart og sine tradisjoner som må ivaretas samtidig som barnehagen må sees i sammenheng med skolens virksomhet. Å se omsorg, oppdragelse, hverdagsaktiviteter, lek og læring i sammenheng er et særtrekk ved norsk barnehagetradisjon.

For å se sammenhengen mellom kompetansemålene for 1. og 2. trinn og målene i Rammeplanen, er de fleste målene i hvert fagområde satt inn i et skjema. Under hvert fagområde har vi kommet med forslag til aktiviteter for å nå noen av målene. I barnehagen er det ikke lett og si hva som skal gjøres når. Alder og modning varierer veldig. Hver barnehage har ulike metoder og arbeidsmåter de bruker for å nå målene. Det er viktig at alle barn får erfaring med ulike aktiviteter i barnehagen, og at forventninger til ferdigheter og kunnskaper før skolestart må stå som et mål å jobbe etter. Til slutt er det tatt med et skjema for sosial kompetanse, siden dette er noe både barnehage og skole jobber med. Dette er et viktig grunnlag for annen læring.

Vi har valgt å dele målene i Rammeplanen i en skjematisk oversikt fordelt på holdninger, kunnskaper og ferdigheter. Grunnen til dette er å vise at det er viktig å jobbe bevisst innenfor alle disse tre områdene.

ERFARINGER BARN BØR FÅ I BARNEHAGE

Fagområdet: Kommunikasjon, språk og tekst

Holdninger:

- oppleve gleden av å bruke språket og bli forstått, og selv forstå andre
- oppleve gleden ved å bruke språket som inspirasjon til fabulering og nyskaping
- et positivt forhold til tekst og bilde
- få interesse for bøker, sanger, rim og regler

Kunnskaper:

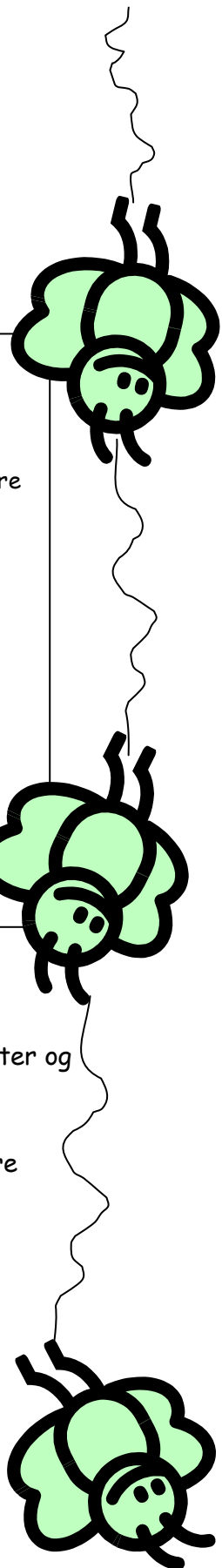
- utvikle begrepsforståelsen
- bruke et variert ordforråd
- få kjennskap til at det finnes ulike former for tekst; skriftlig, muntlig, fortellinger, dikt, rim og regler, bøker, media
- forstå at man kan bruke språket til å uttrykke følelser, tanker, ønsker og erfaringer

Ferdigheter:

- få trening i å lytte
- få trening i å observere og gi respons i gjensidig samhandling
- få trening i å bruke språket til å løse konflikter og skape positive relasjoner
- bli fortrolige med symboler, tall og bokstaver

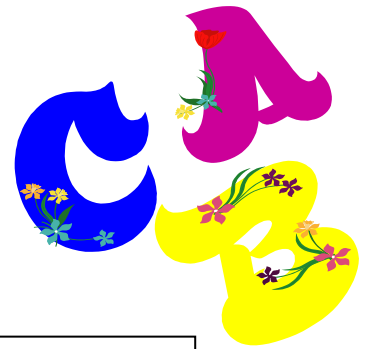
I barnehagen er det viktig at barna:

- får bruke språk i alle sammenhenger; hverdagsrutiner, lek, samling, konflikter og konfliktløsning, aktiviteter, turer med mer
- opplever at språk er viktig for å kunne uttrykke seg og å kunne forstå andre
- opplever å bli lest for
- opplever å få gjenfortelle fra opplevelser, bøker og eventyr
- ser ordbilder i sitt dagligmiljø
- får leke med ord, lyder, rim og regler
- får oppleve en begynnende bevisstgjøring av leseretning
- kan motta og gjennomføre felles og individuelle beskjeder
- får lytte til musikk, fortellinger, det som blir formidlet, mens andre sier noe
- kan få lære nye ord og begreper
- får mulighet til å bruke både norsk og sitt eget morsmål, og bli oppmuntret til å bruke begge språk
- få kjennskap til bruk av tastatur, mus og pedagogisk programvare på PC

ERFARINGER BARN BØR FÅ I BARNEHAGE

Fagområde: Kropp, bevegelse og helse

Holdninger:

- få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring
- oppleve gleden ved friluftsliv og uteliv til ulike årstider

Kunnskaper:

- bli bevisst de ulike sansene gjennom ulike inntrykk og opplevelser
- få forståelse og respekt for egen og andres kropp, og for at alle er forskjellige
- få kunnskap om Menneskekroppen
- få forståelse for betydningen av gode vaner og et sunt kosthold

Ferdigheter:

- erfaring med variert og allsidig bevegelse
- tilegne seg grunnleggende motoriske ferdigheter
- videreutvikle kroppsbeherskelse, grovmotorikk, finmotorikk, rytme og motorisk følsomhet

I barnehagen er det viktig at barna:

- får bruke kroppen på ulike måter gjennom bevegelsessanger, bevegelsesleker, lek inne/ute, lek i naturen og ulendt terreng
- får øvelse i å klippe, lime, perle, tegne, fargelegge, male, bruke enkelt verktøy
- lærer om ulike kroppsdeler og bli bevisst deres funksjon
- får oppleve at sunn mat og næringsrik mat er lett å lage til, god å spise, og at det metter godt
- får opplevelser med de ulike sansene
- får oppleve fri lek og utfoldelse
- blir glad i kroppen sin, få et positivt selvbilde og få oppleve mestring
- får gode opplevelser ift at det som er sunn mat er god og spennende mat
- lærer seg av- og påkledning, og får erfare riktige klær til ulike årstider
- får kjenne på kravet om at de av og til må sitte rolig
- får respekt for at det er kulturforskjeller når det gjelder forholdet til kropp

ERFARINGER BARN BØR FÅ I BARNEHAGE

Fagområde: Kunst, kultur og kreativitet

Holdninger:

- oppleve gleden ved å uttrykke seg, ta i bruk fantasi, kreativ tenking og skaperglede
- få interesse for den kulturen de er en del av

Kunnskaper:

- få kunnskap om ulike teknikker, virkemidler for å kunne uttrykke seg estetisk i visuelt språk; sang, dans og drama
- bli bevisst at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse

Ferdigheter:

- få ferdighet i å lytte, iaktta og uttrykke seg gjennom allsidig møte med og refleksjon over kultur, kunst og estetikk
- få trening i å bearbeide og kommunisere sine inntrykk

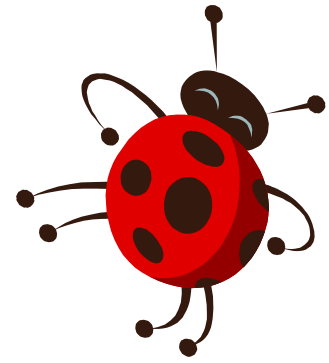
I barnehagen er det viktig at barna:

- får oppleve å bruke ulikt formingsmaterieill
- får se og oppleve ulik kunst
- føle glede ved å skape noe
- får erfaringer med å skape noe sammen
- får bruke fantasien sin
- tar og kjenner på ulikt materieill
- oppleve å bruke forskjellig verktøy
- kjennskap til nærmiljø
- opplever å være en del av barnekulturen i samtiden og lærer noe fra tidligere barnekultur
- får opplevelser som de kan bruke som grunnlag for å uttrykke seg på ulike måter
- kjennskap til hvordan digitale verktøy kan brukes i kreativ aktivitet

ERFARINGER BARN BØR FÅ I BARNEHAGE

Fagområde: natur, miljø og teknikk

Holdninger:

- oppleve glede ved å ferdes i naturen
- oppleve glede ved å undres over naturens mangfoldighet

Kunnskaper:

- få innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen
- få kunnskaper om dyr, vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjonen

Ferdigheter:

- lære å iaktta, undre seg, eksperimentere, systematisere, beskrive og samtale om fenomener i den fysiske verden
- erfare hvordan teknikk kan brukes i leken og hverdagslivet

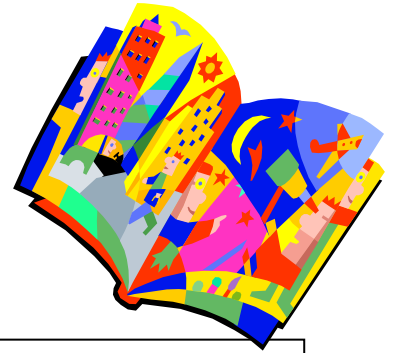
I barnehagen er det viktig at barna:

- får positive opplevelser fra naturen, slik at de ønsker å ta vare på naturen senere
- hører om og har opplevelser med småkryp og dyr
- hører om og har opplevelser med ulike vekster
- får erfaring med hvor noe av maten vår kommer fra
- opplever de ulike årstidene og hva årstidene gir oss av muligheter og aktiviteter
- får undre seg og være nysgjerrige
- får bruke sansene sine
- får kjennskap til livsløp i naturen og hos mennesker
- får opplevelser med noen tekniske hjelpemidler

ERFARINGER BARN BØR FÅ I BARNEHAGE

Fagområde: Etikk, religion og filosofi

Holdninger:

- få erfare at det gis anledning og ro til undring, tenking, samtaler og fortellinger
- utvikle toleranse og interesse for hverandres bakgrunn

Kunnskaper:

- tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og regler
- få innsikt i kristne grunnverdier og deres plass i kulturen
- få kjennskap til kristne høytider og tradisjoner
- få kjennskap til tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnehagen
- bli kjent med religion, etikk og filosofi som del av kultur og samfunn

Ferdigheter:

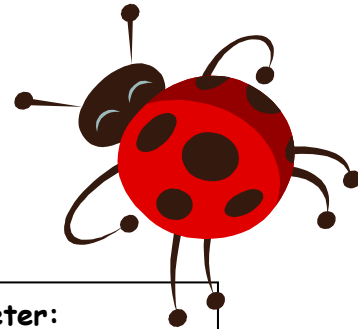
- få trening i å finne konstruktive løsninger i konfliktsituasjoner
- utvikle toleranse, interesse og respekt for hverandres bakgrunn, uansett kulturell og religiøs eller livssynsmessig tilhørighet

I barnehagen er det viktig at barna:

- opplever respekt for seg og sin familie
- opplever sin kulturbakgrunn som viktig
- får mulighet til å være med å markere noen av de kristne høytidene
- får mulighet til å være med å markere andre religiøse og kulturelle tradisjoner som er representert i barnehagen
- at barna opplever de gode samtalene
- opplever at det er tid og plass for spørsmål, undring og ettertanke
- opplever de voksne som gode rollemodeller ift toleranse og respekt
- får opplevelser med normer og regler i det samfunnet de lever i
- lærer å løse konflikter på en god måte

ERFARINGER BARN BØR FÅ I BARNEHAGE

Fagområde: Nærmiljø og samfunn

Holdninger:

- få erfare at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger, inngår i og bidrar til barnehagens fellesskap
- få oppleve at det tas like mye hensyn til gutter som til jenter
- utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett

Kunnskaper:

- få begynnende innsikt og erfaring med det demokratiske samfunn (barns medbestemmelse)
- bli kjent med og delta i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet
- bli kjent med noen historiske erindringer i lokalmiljø og samfunn
- bli kjent med at samene er Norges urbefolkning, få kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hverdagsliv

Ferdigheter:

- få utvikle tillit til egen deltakelse i og påvirkning av fellesskapet
- få erfare at egne valg og handlinger kan påvirke situasjonen for dem selv og andre
- få medvirke i å utforske og oppdage nærmiljøet sitt

I barnehagen er det viktig at barna:

- får oppdage og utforske området i og rundt barnehagen
- får lære at det er ulike regler som gjelder i ulike situasjoner; for eksempel når vi ferdes i trafikken, i forhold til når vi er i skogen
- opplever at de har ulike erfaringer som kan være berikende for andre å høre om
- får oppleve/ høre om ulike tradisjoner og levesett
- får oppleve et inkluderende miljø for å forebygge mobbing og rasisme
- får erfaring med noen yrker og arbeidsplasser
- får erfare at deres valg får konsekvenser for dem selv og andre
- opplever at alle blir tatt hensyn til
- får oppleve at de er verdifulle og viktige for fellesskapet
- får høre om at barn har rettigheter
- får kjennskap til at det finnes ulike medier som kan være til nytte

ERFARINGER BARN BØR FÅ I BARNEHAGE

Fagområde: Antall, rom og form

Holdninger:

- oppleve gleden over å utforske og leke med tall og former

Kunnskaper:

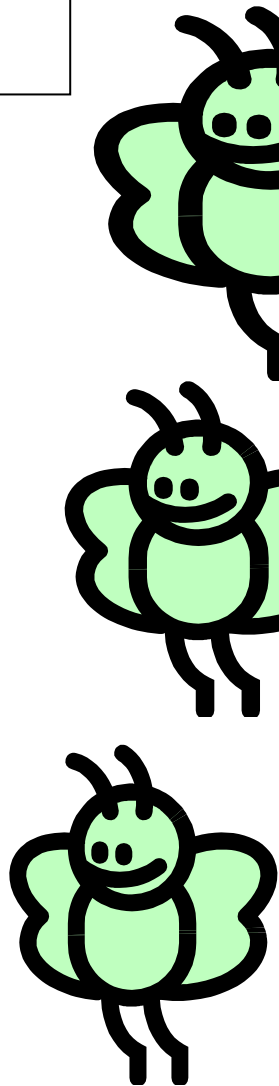
- få erfare, utforske og leke med form og mønster
- erfare ulike typer størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne
- erfare plassering og orientering og på den måten utvikle sine evner til lokalisering

Ferdigheter:

- tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper

I barnehagen er det viktig at barn

- får erfaring med tall og telling i hverdagen
- får erfare tall og mengder i sanger, ellinger, eventyr, rim og regler
- får erfare bruk av begreper som stor, større, liten, mindre, bak, foran o.l.
- får mulighet til lek med ulike former og mønstre
- får erfaring med rydding og sortering
- får erfaring med spill, klosser og tellemateriell
- opplever måleenheter, avstander, vekt og tid i praksis
- får oppleve å sortere ulike begrep og gjenstander i grupper- over/underbegrep; som bukse og jakke = klær, eple, appelsin og banan = frukt

ERFARINGER BARN BØR FÅ I BARNEHAGE

Sosiale ferdigheter:

Holdninger:

- få oppleve gleden ved å ta initiativ til og opprettholde vennskap
- få oppleve gleden ved å se seg selv som en person som mestrer og kan noe
- få oppleve glede og stolthet ved egen tilhørighet og respekt for andre
- få positive holdninger til å lytte
- få en positiv holdning til å utføre handlinger som er til hjelp og nytte for andre
- føle glede ved å vise omtanke for andre
- oppleve gleden ved å tilgi
- oppleve gleden ved felles aktivitet
- oppleve glede ved lek og humor
- oppleve glede ved egen og andres mestring
- oppleve glede ved å lære og mestre nye ting

Kunnskaper:

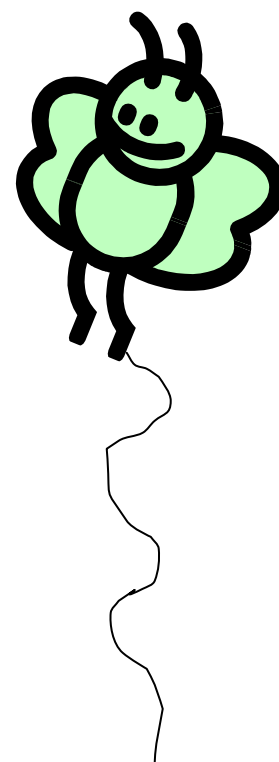
- få kjennskap til andres roller, intensjoner, tanker og motiver og hvordan egne handlinger virker inn på andre
- forstå hvorfor det er viktig å støtte, oppmuntre og være hyggelig mot andre
- forstå at andre kan ønske noe som går på tvers av egne ønsker
- få kunnskap ift å ta sosial kontakt på en passende måte
- få kunnskap om hvordan man kan få oppmerksomhet fra andre på en passende måte
- få kunnskap om egne rettigheter og bli bevisst egne meninger, ønsker og behov
- få forståelse for at det er lov å stå imot press fra andre
- bli bevisst å se balansen mellom egne og andres behov

Ferdigheter:

- få utvikle selvstendighet og trygghet ift seg selv som individ med sin egen personlige og kulturelle identitet
- få samhandle positivt med andre i ulike situasjoner
- få lære å samhandle positivt med andre i ulike situasjoner
- få trening i å gjenkjenne og være i stand til å sette ord på egne og andres følelser
- lære å ta hensyn til andre
- lære turtaking og å vente på tur
- få trening i å kontrollere egne aggressive og egoistiske impulser
- lære å takle frustrasjoner og vedgå egne tabber
- få trening i å akseptere hjelp og å be om hjelp på en passende måte
- vise humoristisk sans og ta initiativ til moro
- lære og skille lek fra annen aktivitet og å handle ut fra krav som stilles til rollen i leken

I barnehagen er det viktig at barna:

- får likeverdige muligheter til å delta i meningsfylte aktiviteter
- får utviklet et godt selvbilde og tro på seg selv
- får erfaringer med å mestre konflikter på en god måte
- får erfare at alle har noe å bidra med til fellesskapet
- får erfaringer med verdien av at vi er forskjellige
- får erfaringer med at de kan noe
- får kjennskap til glede og humor
- lærer å glede seg sammen
- lærer å le sammen med andre og ikke av andre
- får erfare at det er lov å feile, og at det ikke er farlig
- får erfaringer med rause voksne
- blir oppmuntret til å bli selvstendige
- får opplevelsen av at de er verdifulle

LESE- OG SKRIVEGLEDE FRA BARNEHAGE TIL SKOLE

Svake resultater på internasjonale leseundersøkelser har satt fokus på leseferdighetene i landet, slik også i Askøyskolen. Det er utarbeidet en handlingsplan for kvalitetssikring i leseopplæringen i skolen. Som kommune er vi opptatt av å skape sammenheng og utvikling i arbeidet fra barnehage og over i skole, og ønsker å legge til rette for et systematisk og forpliktende arbeid rettet mot språk og lese- og skriveforberedende aktiviteter i alle våre barnehager. Vi ønsker et felles fokus både i barnehage og skole for å kvalitetssikre barns lese og skriveferdigheter, og har valgt noen grunnleggende områder som barnehagene skal jobbe med og ha et ekstra fokus på det siste året i barnehagen. Områdene er særdeles viktig for barns videre lese- og skriveopplæring. Det vil også være et metodisk opplegg for siste barnehageår med de utvalgte områdene, som vi ønsker at barnehagene skal bruke. Dette ligger som vedlegg i denne handlingsplanen for overgang barnehage-skole. Det er viktig at vi ikke lager et førskole-opplegg som nærmest er identisk med det barna får i 1. klasse.

Mål "LESE- OG SKRIVEGLEDE"

Hovedmålsetting er at barna skal oppleve mestring og glede ved lesing og skriving, der barnehagen gir de beste vilkår for utvikling av språk, og forberedende lese og skriveferdigheter.

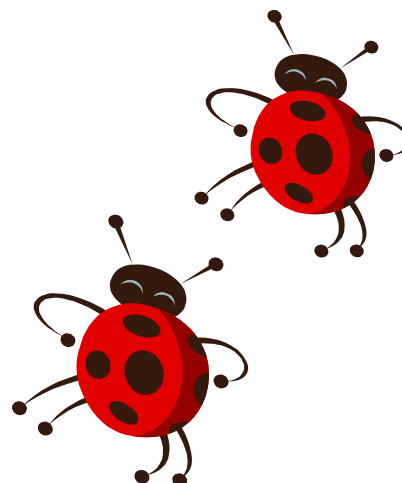
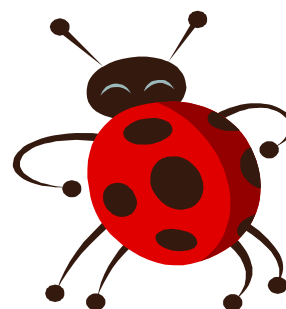
Barna må få varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenking, og som uttrykk for egne tanker og følelser. Alle barnehagene skal ha fokus på språk, tekst og kommunikasjon gjennom hele barnehagetiden, noe som er beskrevet tidligere i planen under dette fagområdet.

Vi opplever at lesing av bøker ikke har så gode vilkår i vårt samfunn, og at det leses mye mindre for barn enn tidligere. En viktig målsetting for oss er å snu dette, og sette fokus på bøker som er så viktig for barns lese og skriveferdigheter. Vi ønsker en bevisstgjøring av personalet og foreldre, slik at vi sammen tar ansvar for at alle barn får ta del i bøkens verden. Det er viktig at barns språkutvikling er tema på foreldremøter i barnehagen, og at foreldre får kunnskap om sin viktige rolle i barnas språkutvikling. Siste året vektlegges viktige aktiviteter som fremmer lese- og skriveopplæringen, og først og fremst bruk av barnebøker.

Valgte fokusområder forut for lese og skriveopplæringen;

- Visuell og auditiv trening
- Rytme
- Rim og regler
- Motorikk/Sansemotorikk
- Begreper
 - Begreper om skole,
 - Begreper om vennskap og
 - Begreper om følelser
 - Tall- form- farge- og størrelses begreper
 - Plasseringsbegreper som over, under foran, bak, gjennom, først, sist
- Klassifisering
- Sortering

Henviser her til mer informasjon og metodisk opplegg i vedlegget "Lese- og skriveglede".

Forebygging/kartlegging

Barnehagen har et særlig ansvar for å forebygge vansker og oppdage barn som trenger ekstra oppfølging og tiltak. Vi skal undersøke hvor modne barna er og hva de kan innenfor de valgte områder som er så viktige for språkutviklingen, og har lagt inn noen enkle skjema for kartlegging av de grunnleggende ferdigheter som er så viktig for lese og skriveopplæringen. Skjema finnes i vedlegget "Skrive- og leseglede"

Kartleggingen er viktig for å fange opp hvem av barna som mestrer oppgavene og hvem som trenger mer erfaring og oppfølging. Her er det særs viktig å bygge videre på barnas sterke sider. Etter hvert som barna mestrer oppgavene i kartleggingsskjemaene, føres dette inn i skjemaene. Informasjon fra observasjonene her, skal tas med i våre overføringsrutiner når barna begynner på skolen i referat fra sluttsamtale med foreldre. Skjemaene skal ikke sendes med til skolen.

Følgende kartlegging skal gjøres;

Oktober

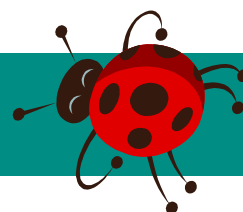
- Rytme
- Grovmotorikk

Mars

- Finmotorikk
- Papir og blyantoppgave
- Riming
- Dette kan jeg

AVSLUTNING

Barnehage- og undervisningsavdelingen forutsetter at alle barnehager og skoler vil bruke planen aktivt, og som et utgangspunkt når årsplaner lages. Den enkelte barnehage må lage progresjon i årsplanen i forhold til barnets alder og utvikling og nærmiljø slik at barna er best mulig forberedt til skolestart.

Skolene må være seg bevisste i å videreføre barnehagens arbeid når de lager årsplan for 1. trinn.

Samarbeid mellom barnehage og skole er viktig både for barn, foreldre og personale. Dette skaper kontinuitet, trygghet og helhet som igjen legger grunnlaget for livslang læring.

Barnehage- og undervisningsavdelingen

Utarbeidet av arbeidsgruppe bestående av ;

May Oline Fjellhaug	-	Styrer Haugland gårdsbarnehage
Mona Rasmussen	-	Styrer Ask barnehage
Britt Marit Gundersen	-	Rektor Kleppe skole
Steinar Østevold	-	Rektor Hanøy skole
Marit F. Lundberg	-	Rådgiver Barnehageavdelingen

